

EXEMPLVM

CHARACTE-
RVM ACTYPO-
RVM DIVERSI GE-
NERIS, RECENSVT
PLVRIMVM FVSORVM, QVIBVS TY-
pographia EDERIANA in Hebraicis, Græcis,
Latinis, Germanicisque libris excu-
dendis vti solet.

IAM OMNIBVS ARTIS
HVIVS AMATORIBVS ELEGAN-
ter ob oculos positum

AB

ELISABETHA ANGER-
MARIA VIDVA.

Anno Domini M. DC. XVIII.

E X E M P L V M

CHARACTERVM AC TYPORVM, &c.

I.

PSALMVS PRIMVS.

אשרי האיש שא לא חלף בעיניו וכוף
והוא יושב על צדק ויבין
כי אם בתורת יתוח חפצו וכוףתו יהגה יומם
לילה:

II.

ORATIO DOMINICA.

ΚΑΤΕΡ ἡμῶν ὁ ἐν οὐρανοῖς ἀγασθήτω τὸ ὄνομά σου·
ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς
ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. πᾶν ἄρτον ἡμῶν τὸν ὀψάσῃον
δός ἡμῖν σήμερον· καὶ ἀφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματά ἡμῶν, ὡς καὶ
ἡμᾶς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς
πρασμὸν, ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ ἀμῶν.

III.

LVC. CAP. I.

Τῆ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη χρόνον· ἔτεκεν αὐτῷ, καὶ ἐγέννησεν
ἕν· καὶ ἤκασαν οἱ φείσοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνε κύ-
ριος τὸ ἔλεος αὐτῆ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ· καὶ ἐγένετο, ἐν
τῇ ἐγδοῇ ἡμέρᾳ ἦλθον φειπεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλεον αὐτὸ.

A 2

SALV.

IV.

SALVATIO AN-
GELICA.

AVE Maria
gratia ple-
na, Domi-
nus tecum: benedicta
tu in mulieribus: Et
benedictus fructus vē-
tris tui Iesus Christus,
Amen.

Sym-

V.

*SYMBOLVM APO.
STOLICVM.*

CREDO in Deum
Patrem omnipoten-
tem: creatorem coeli
& terræ.

Et in Iesum Christum fi-
lium eius vnicū Dominum
nostrum, &c.

Credo in Spiritū S. San-
ctam Ecclesiam Catholicam
Sanctorum cōmunionē, &c.

A 3

VI. PRE-

VI.

PRECATIO I. PRO
ECCLESIA.

Rentissime Deus, qui iniquitatum ad te conuersorum non recordaris, sed eorū gemitus clementer exaudis: Respice templa tua infidelium manibus profanata, & tui dilecti Gregis afflictionē: Reminiscere hereditatis tuę, effusione pretiosissimi sanguinis tui vnigeniti acquisite.

Vineam tua plantatam dextera, quam ferus aper exterminare conatur, feruenter visita: ac illius cultores, aduersus deuantium rabiem, tua Virtute corrobora, victores effice: in eaq; bene operantes, tui Regni possessores. Per Dominum, &c. *PRE.*

VII.

PRECATIO II. PRO
ECCLESIA.

Domine Deus noster, qui eduxisti
populum tuum de terra Ægypti
in manu forti, & fecisti tibi no-
men secundum diem hanc, peccauimus,
iniquitatem fecimus Domine, in om-
nem iustitiam tuam. Auertatur, obsecro,
ira tua, & furor tuus à ciuitate tua Ierusa-
lem, & à monte sancto tuo. Propter pec-
cata enim nostra, & iniquitates Patrum
nostrorum, Hierusalem & populus tuus
in opprobrium sunt omnibus per circui-
tum nostrum.

Nunc ergo exaudi Deus noster ora-
tionem serui tui, & preces eius, & ostende
faciem tuam super sanctuarium tuum,
quod desertum est.

PRE-

VIII.

PRECATIO III. PRO
ECCLESIA.

Domine Ecclesiam tuam, quam ædificasti tibi, Misericordia tua benignè protege. Tu enim Domine solus misericors es, solus pius, solus Saluator & iustus, qui es radix immortalitatis, & fons incorruptionis, consortium nobis huius communionis sanctifica.

Deus, qui solus es Saluator, qui hanc plebem per gloriosam Filij tui passionem acquirere dignatus es in libertatem, & commanentem in tuis præceptis, & abundantem in tuis bonis operibus, semper quæso Domine custodire digneris.

Exaudi supplices serui tui preces, & dirige hanc plebem tuam tibi dicatam, legibusque tuis seruientem, & quem adoptiuum tibi populum elegisti, insuper & filios vocare dignatus es.

Dirige, inquam, in præceptis tuis diebus ac noctibus gradientem, per benedictum Vnigenitum Filium tuum, qui nos elegit esse discipulos, & oues tuarum Pastores esse constituit, qui tecum, Pater, viuit, dominatur, & regnat cum sancto Spiritu, in secula seculorum, Amen.

PRE-

IX.
*PRECATIO IV. PRO
ECCLESIA.*

R

ogamus te Domine pro sancta tua Ecclesia, quæ est à finibus vsque ad fines, quam acquisuisti pretioso sanguine Christi tui, vt eam quietam & tranquillam conserues vsq; ad consummationem seculi.

Et pro omni Episcopatu. rectè tractantè verbum Veritatis, proque omni Presbyterio, pro Diaconis, atque omni Clero, vt omnes à te doctos Spiritu sancto repleas.

Etiã rogamus te Domine pro Rege & pro iis, qui sunt in sublimitate constituti, proque omni exercitu, vt per illos pacificè viuamus, vt in quiete & concordia perseuerantes, per omne tempus vitæ nostræ glorificemus te per IESVM Christum, qui est spes nostra.

Pro Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Hypodiaconis, Lectoribus, Cantoribus, Virginibus, & castitatem seruantibus, Viduis, Laicis, atque omnibus, quorum tu cognouisti nomina, pro copulatis honorabilibus nuptiis, & filios procreantibus, pro infantibus populi tui, vt neminem nostrum reicias.

Etiã rogamus pro hac Ciuitate, & habitantibus in ea, pro laborantibus infirmitate, & pro acerbam seruitutem seruientibus, pro relegatis & publicationem bonorum perpessis, pro nauigantibus, & peregrè proficiscentibus, vt sis auxiliator omnium, adiutor & opitulator.

Etiã oramus te pro iis, qui nos odio habent, & persequuntur propter Nomen tuum, pro iis qui extra sunt, & versantur in errore, vt reducas eos in bonum, & furorem eorum mitiges.

B.

Etiã

X.

PRECATIO V. PRO
ECCLESIA.

Deprecamini Patriarchæ, de quorum stirpe nata est, quæ nunc laborat in terris. Orate sancti Prophetæ cognoscitis afflictam, quam antea vaticinante præconio cecinistis. Estote Apostoli suffragatores eius, quam quam vt congregaretis, vniuersum orbem, ascendente in vobis Domino, vt equi velocissimi cursitatis.

Præcipuè tu Petre beate, quare files pro ouibus & agnis à communi Domino magna tibi cautela commendatis? Tu S. Paule, gentium Magister, qui ab Hierusalem vsque ad Illyricum prædicasti Euangelium Dei, agnosce quid Vandali faciunt Ariani, & filij tui gemunt captiui. Vniuersi ingemiscite sancti simul pro nobis Apostoli.

Sed scimus, quia indignum est vobis orare pro nobis, quia ista quæ venerunt nobis, non ad probationem, quomodo Sanctis, sed malis meritis supplicia debebantur. Sed & pro malis orate iam filijs, quia & Christus orauit etiam pro inimicis Iudæis. Sufficiant castigationes, quæ iuste illatæ sunt nobis, & iam iamque delinquentibus venia postuletur. Dicatur Angelo percutienti, Sufficit, iam cohibe manum.

Quis ignorat, hæc nobis probrorum nostrorum scelera procurasse, aberrantibus à mandatis Dei, & in lege eius nolentibus ambulare? Sed prostrati rogamus, vt non spernatis vestros miseros peccatores, per eum, qui vos ad Apostolicum culmen pro-
uexit humiles piscatores, Amen.

PRE-

XI.

PRECATIO CATHOLICORUM PRO ECCLESIA AB
Hæreticis afflictæ.

DE vs, gentes, nationes barbaræ & incredulæ, in quibus non est fides, neque scientia Nominis tui, venerunt in hæreditatem tuam, armorum virtute obtinuerunt populum tuum & ciuitates nostras, vt victores, occupauerunt. Templum tuo cultui dedicatum coinquinauerunt abominationibus. Vasa omnia in ministerium Templi consecrata polluerunt, deputantes ea profanis vsibus.

Facti sumus in opprobrium & irrisionem vicinis nostris, ita vt nos subsannent, irrideant, contemnant, atque ludibrio habeant, gaudentes in afflictionibus nostris, & cum gaudio nobis exprobrantes. Tu vero Domine, à cuius voluntate toti pendemus, quousque tandem iram hanc tuam sines perdurare aduersum nos?

Et quare nos populum tuum ita penitus tradis in manus hostium tuorum, petinde ac si nos à te repuleris, & nulla profus tibi amodo cura sit de nobis? Et quare furorem iracundiæ ita ostendis aduersus populum tuum, qui sunt oues sanctæ pascuæ tuæ, quorum tu Rector & Pastor es, Defensorque & Propugnator?

Memor esto Ecclesiæ tuæ sanctæ, vt eam in hostium manibus non derelinquas, sed tua potentia liberares. Respice & attende ad Testamentum tuum, quod fecisti cum electis. Memor esto promissionis eis factæ, quod non esses derelicturus, qui tribulato sunt corde, humiles autem spiritu saluares.

Verè enim iam humiliati sumus, afflicti & attenuati valdè, nimiumque contempti, abiecti & miseri facti sumus ita vt in exemplum simus, & in opprobrium cunctis nationibus. Quare tu Domine votum tuum non conuertis ad pauperes seruos tuos? Et quare tanquam averso vultu ab eis permittis hostes nimium crudeliter in eos desquirit? Quare negligis & non attendis ad inopiam & afflictionem nostram, in qua nos sumus serui tui, omni ope destituti, neq; aliud præter te habentes auxilium & grauissimè ab hostibus afflicti?

XII.

Precatio I. ad Eleuationem hostie.

Ve Iesu Chryste, splendor patris, princeps pacis, ianua coeli, panis viuus, Virginis partur, &c. miserere nobis, Amen.

Precatio II. ad Eleuationem hostie.

Ve in eum sanctissima & pretiosissima caro Domini I E S V Chryste.
Aue salus mundi, verbum Patris, hostia sacra, vera & viua caro, Deitas integra, verus homo, corpus Domini mei Iesu Christi, Tu Rex qui me creasti, & redemisti, miserere mei, Amen.

Precatio III. ad Eleuationem hostie.

Ve Iesu Chryste, via recta, veritas perfecta, premium nostrum, charitas summa, fons amoris, pax durabilis, requies vera, vita perennis, Amen.
Suscipe, obsecro, hanc oblationem in odorem suauitatis & laudem æternam, & pro mea omniumque salute, Amen.
Aue in eum sanctissima & pretiosissima caro Domini nostri Iesu Christi.

Ad sacrosanctum Eucharistia Sacramentum, Oratio.

A Ve salus mundi, æternum Patris verbum, hostia vera, viua caro, Deitas integra, & vita æterna. Domine Iesu Chryste, qui in vltima cœna suscipiendum hoc & adorandum veritui corporis Sacramentum in amarissimæ passionis tue memoriã instituisti: miserere mei, & da, quaeso. vt nunquam in me passio tua inueniatur esse perdita, Amen.

EXCELLENTIA

LITERARVM POE-
TICARVM, &c.

XIII.

Ex Iure Canonico despon.

D *illis autē, qui praestito iuramento promittunt se aliquas mulieres ducturos, et postea eis incognitis dimittunt terram, se ad partes alias transferentes: Hoc tibi volumus innotescere, quòd liberum erit mulieribus ipsis (si non amplius in facto est processum) ad alia se vota transferre, recepta tamen de periuio poenitētia, si per eas stetit, quò minus fuerit matrimonium consummatum.*

B 3

SEN-

XIV.

SENTENTIA

7. C

Vltus Gellius libro 20. capite 1. inter cetera de obscuritate & mutatione legum hac Sexti Caciliij verba recenset: Obscuritates veterum legum non assignemus culpa scribentium; sed in scitia potius non assequentium: quæ quæquam in ij quoque ipsi, qui, quæ scripta sunt, minus percipiunt, culpa vacant. Nam longa atas verba atque mores veteres obliterauit, quibus verbis moribusque sententia legum comprehensa est. Annon ignoras, legum opportunitates & medelas pro temporum moribus, & pro rerum publicarum generibus ac pro utilitatibus presentium rationibus proque vitiorum, quibus medendum est, feruoribus mutari atque flecti, neque vno statu consistere, quin vt facies cæli & maris, ita rerum & fortunarum temporibus varientur? Hinc referenda est L. Ideo quia antiquiores leges ad posteriores trahi vsitatum est, & semper quasi hoc legibus inesse credi oportet, vt ad eas quoque personas & ad eas res pertinerent, quæ quandoque similes erunt. ff. de legibus & Senatusconsultis & longa consuetudine.

EX

Ex Codic. titul. de secund. nupt.

SI quis prioris matrimonij filiorum ante secundas nuptias patris vel matris mortuus fuerit, filiis à se vel nepotibus relictis vel pronepotibus, partem eius non ad fratres eius, vel si nullus alius frater vel soror sit, non ad patrem eius vel matrē provenire, scilicet ad filios vel nepotes vel pronepotes vel eiusdē mortuae persona sancimus, ut siue unus siue plures sint, eam tantummodo partem vendicare possint, quæ mortuo competitur. Illud etiam certa sanctoime diffinire censemus, ut si quis vel si qua ex alio matrimonio filius procreatis minimè ad secundas nuptias venerit, eodem modo liceat quidem genitori vel genitrici res ex priore coniugio sibi acquisitas quoquo modo voluerit alienare vel administrare. Si quæ verò earum minimè sint alienata, possint liberi etiam non ad euntes paternam vel maternam hereditatem eis vendicare. Ceterum esse sancimus, quòd etiam illa de cetero videbitur earundem fuisse rerum alienatio, quæ in testamento genitoris vel genitricis, vel specialiter relinquendo, vel generaliter heredem instituendo facta sit.)

CON. Nunc autem nisi expressim transponat in alios, præsumitur ipsis conseruare talia lucra. Tex. Cod. Talem verò licentiam datam filiis, ut etiam non ad euntes paternam vel maternam hereditatem lucra vendicarent, quæ parens eorum ex matrimonio, quòd secundo thoro mirimè mutauit, sibi acquisita non alienauit, nullo modo eis concedimus, si paternam vel maternam hereditatem ab intestato ex parte, si forte alij etiam ex interiore matrimonio morienti parenti filij sint, sibi acquisierint, &c.

XVI.

Ex Codic. titul. de rei uxoria

actione.

Vm quidam dotes pro mulieribus dabant, siue matres siue alij cognati vel extranei, recte quidem eas mariti sine monumentorum obseruatione suscipiebant. Cum autem mulier exhibitionem casus stipulabatur, & huiusmodi fortuitus casus euenisset, ipsa mulier & ipote a se non facta donatione, propter hoc, quod monumenta deerant, necessitatem habebat actionem in huiusmodi casu ad eum; qui dotem dedit, per cessionem transferre, vel ipsas res reddere, & ita inueniebatur forsitan post proluxa matrimonij annorum curricula & liberos forte editos infelix mulier indotata. Sancimus itaque in huiusmodi omnibus casibus nullis monumentis rem indigere, sed in omni persona ratas esse huiusmodi donationes, & mulierem dotem suam ipsam habere, quum fortuitus casus hoc lucrum ei addiderit, & firmiter hoc apud eam permanere, nisi ipse, qui ab initio dotem dederit, sibi dari in huiusmodi casum stipulatus est; tunc etenim cum neque ab initio suspicio aliqua liberorum concurrat, sed sibi omnem rem ille, qui dotem pepigerit; huiusmodi tractatus locum habere non potest, atque in aliis omnibus casibus, in quibus ipse non est stipulatus, si istitia sua mulier hoc proprium habeat solatium per actionem dotis. Similique modo si quis extraneorum, id est, qui eum, pro quo dat, non in potestate habeat, pro alio ante nuptias donationem nuptura dedit mulieri, & necessaria monumenta adhibuerit, cum excedat summam legitimam donatio, vel non minor materfamilias nuptura sit, non solum ad eam, cui ante nuptias donatio datur, monumenta suam adhibeant firmitatem, sed etiam ad illum, pro quo dedit, & si lucrum ei ex datalibus pactis accesserit, non hoc cedat donatori, scilicet in suum lucrum hoc maritus conuertat, firmumque & irreuocabile habeat, nisi donator & hoc sibi reddi huiusmodi casum fuerit stipulatus; ne & in praefato casu simile anteriori vitium orsatur. Sin autem minor quantitas sit vel ita res gesta sit & monumentorum ex omni parte nulla sit utilitas, & tunc donatio ad utramque personam valeat, & maritus casum lucreretur, nisi & donator hic eum stipulatus sit.

Dolgen